

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GLAMSBIERG FRI- OG EFTERSKOLES AARSSKRIFT

DAG OG DAAD ER KÆMPEM

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1 9 6 2

Gladelig jule- og nytårs-tid

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLES

ÅRSSKRIFT

Dag og dåd er kæmperim

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1962

Statens pædagogiske Studiesamling
København

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

Statens pædagogiske Studiesamling
København

Et efterskoleophold kan ændre de unges livsbane og livsholdning

Den 31. oktober blev der på skolen arrangeret en rundbordssamtale om »Efterskolen i det nye skolebillede«. Mødet blev direkte transmitteret af radioen. Rundbordssamtalens deltagere var undervisningsminister Helveg Petersen, amtsskolekonsulent V. Land, statskonsulent Roar Skovmand, efterskoleforstander T. Dybkjær og læge M. Christiansen. Forstander Baunsbak-Jensen var ordstyrer.

Undervisningsministeren indledte og udtalte bl. andet:

Vor uddannelsessituation karakteriseres af det voldsomme pres på alle uddannelser.

Et grundprincip for folkeskolen er kommunernes frihed til at fastsætte de nærmere regler for skolevæsenets udformning. Dette har i mange tilfælde bevirket en centralisering, som ikke alle er tilhængere af; men fordelene ved centralisering er bedre fagdeling, faglokaler og mulighed for oprettelse af 8. 9. klasser og realafdeling.

Elevantallet ud over den undervisningspligtige alder beløber sig til 70–75.000. Af disse elever optager 1. real ca. $\frac{1}{3}$ og 8. kl. knap $\frac{1}{3}$. Den store tilgang til 8. 9. klasserne skyldes den pædagogiske nyskabelse inden for disse klasser. Desuden har eleverne nu mulighed for at deltage i statskontrolleret prøve ved udgangen af 9. skoleår. – Her har efterskolen vanskeligheder, selv om der lovmæssigt tilvejebringes hjemmel for, at efterskolen kan gennemføre denne statskontrollerede prøve. Jeg har indtrykket af, at man i efterskolekredse er uenige herom, og jeg vil gerne her udtale, at jeg tager intet initiativ – det må afklares inden for efterskolekredse, hvilken stilling man vil tage.

I folkeskoleloven bestemmes det jo, at forældre til børn i kommuner, der ikke alene eller ved skoleforbund har oprettet 8. klasse, kan forlange, at deres børn får vederlagsfri undervisning på en ungdomskostskole eller efterskole, hvor kommunen skal betale for undervisningen. En lignende bestemmelse er indført for 9. skoleår. Det er klart, at denne bestemmelse i en overgangstid, hvor man rundt om i kommunerne har været i gang med at bygge den nye skole op, har måttet stimulere tilgangen til efterskolerne. Vi har da også i disse år oplevet en større tilslutning til efterskolerne end nogen sinde. I 1957-58 var der 90 skoler med 7.750 elever og i 1961-62 110 skoler med ca. 10.000 elever. Men i stigende grad opretter kommunerne nu 8. og 9. klasser, og dermed bortfalder kommunernes pligt til at betale for undervisningen. Nu er forholdet imidlertid det, at kommunernes forpligtelse ikke spiller den afgørende rolle, fordi tilskudsbestemmelserne til efterskolerne i øvrigt er så gunstige. For nogen tid siden gennemførtes der en bestemmelse om, at alle efterskoleelever får et direkte statstilskud på 50 pct. af, hvad det koster dem at gennemføre opholdet. Dette tilskud på 50 pct. kan forøges, hvis der er særlig trang til stede, og kommunerne kan supplere op, således at man i realiteten i nogle tilfælde meget nær når op på de 100 pct. Man er altså ikke på efterskolerne, mener jeg, afhængig af loven om 8. og 9. klasserne, tilskudsbestemmelserne er i almindelighed af en sådan karakter, at de muliggør, at også ubemidlede kan gennemføre et efterskoleophold. Og vi kan vel ikke gå så meget videre, hvis der skal blive tale om at ofre noget på et efterskoleophold, og det har jo altid været et bærende princip for de frie skoler, at hjemmene og de unge selv måtte yde en indsats.

Jeg har på mine ture rundt om i landet hørt beklagelser over, at 8. og 9. klasserne påfører efterskolen konkurrence. Lad mig hertil sige, så klart som jeg kan, at folkeskolen ikke kan slække på kravene om udbygning af 8. og 9. klasserne. Gennem loven er det udtrykkeligt lagt hen til folkeskolen at løse denne opgave.

Undervisningsministeren mindede derefter om situationen før

den nye folkeskolelov. Der var et stadigt stigende pres på eksamenskolen, og folkeskolens almene linie førte en hensygnende tilværelse. Hvad ville der ske, hvis vi i dag afskaffede 8. og 9. klasserne? Presset mod realafdelingen ville gå over alle grænser, og et sådant pres ville efterskolen slet ikke kunne afbøde.

Ministeren fortsatte: 8. og 9. klasserne vil under disse forhold drage flere og flere ind i en fortsat undervisning; men bekymringen inden for efterskolerne behøver af den grund ikke at være så alvorlig, og jeg tror endda, at efterskolen vil kunne udbygge sin virksomhed, idet mange unge i de kommende år sikkert vil fortsætte deres undervisning efter den undervisningspligtige alder. Det 11. og 12. skoleår eksisterer jo allerede på tekniske skoler, handelsskoler, aftenskoler og gymnasier. Presset på gymnasierne er i disse år meget stort; men er gymnasieuddannelsen den bedst egnede uddannelse for de elever, der ikke ønsker at læse videre på en højere læreanstalt? Var det ikke nok så godt, om man opbyggede en særlig almen uddannelse – en efterskole – og højskolepræget uddannelse. Jeg har dog endnu ikke gjort mig klare tanker om disse spørgsmål. Jeg mener, at højskolen og efterskolen har mange værdifulde forudsætninger for at medvirke til løsningen af de her nævnte problemer, og dertil vil jeg gøre den bemærkning, at man ikke fra efterskolens side bør fortabe sig i bekymringer over det, der sker i 8., 9. og 10. klasse i folkeskolen. Med det uddannelsesbehov, der findes i dag, vil der i høj grad være brug for alle skoleformer, der gør et dygtigt og godt stykke arbejde. Det er muligt, at der er indtruffet en stilstand med hensyn til tilgangen til efterskolerne; men jeg tror også, vi her må gøre os klart, at der jo findes efterskoler, der har måttet sige nej til unge. Stilstanden er forårsaget af de to årgange, som folkeskolen nu dækker ind; men det er min overbevisning, at der stadig vil være et betydeligt tal også fra disse to årgange, som i stedet for at søge folkeskolens 8. og måske specielt 9. klasse vil søge efterskolen; her spiller det en rolle, at en del forældre finder det værdifuldt, at de unge kan anbringes i et andet milieu end det sædvanlige og der oplever et fællesskab, som de måske ikke kan finde på en dagskole.

Dette, at de unge i deres første ungdomsår får lejlighed til at leve under andre forhold end hjemme, kan meget vel betyde en oplevelse af blivende værdi – et nyt milieu kan virke igangsættende og inspirerende. Der er adskillige eksempler på, at et efterskoleophold i positiv retning har ændret unges livsbane og livsholdning. Værdifuldt er det også, at man på efterskolerne får mulighed for at opleve mødet mellem land og by, og jeg tror, det er vigtigt, at der i udvidet grad bliver givet mulighed herfor på et tidspunkt, da kløften mellem land og by bliver dybere.

Skal jeg sammenfatte disse bemærkninger om efterskolens placering i det nye skolebillede, vil jeg sige, at efterskolen forlængst har godtgjort sin eksistensberettigelse igennem den betydning, den har haft for mange tusinde unge, der i denne særprægede skoleform har mødt værdier, der har haft betydning for dem gennem hele livet. Jeg tvivler ikke om, at efterskolen nok skal vide at udbygge og fæstne sin plads i skolebilledet.

Derefter gik rundbordssamtalen videre, og de forskellige deltagere havde ordet. Ministeren uddybede forskellige problemer nærmere, og på et spørgsmål fra forstander Baunsbak-Jensen, om eleverne kunne vende tilbage til skolen efter et efterskoleophold, svarede han, at han var velvilligt indstillet – det gælder om at lægge vort skolesystem til rette, så det er så smidigt som muligt, så vi kan imødekomme de behov, der stilles.

Undervisningsministeren sluttede: Opgaven frem for nogen i dag må være at søge at nå til beherskelse af de kræfter, som teknikere og videnskabsmænd har stillet til vor rådighed. Det er den opgave, der er vigtigere end nogen anden, og derfor vil jeg gerne sige, at alle vi, der på den ene eller den anden post arbejder inden for opdragelse og undervisning, har her et stort ansvar, og vi møder en udfordring, der er større end nogen generation har mødt før os. Jeg udtrykker håbet om, at det må lykkes for den frie skole og den offentlige skole i et godt samarbejde at møde denne udfordring.

Referat ved *Lis Brandt*.

Sovjetunionen i dag

Fra en rejse i oktober 1962

Sovjetunionens grænser ligger os nærmere, end vi tror. Kun en halv times flyvning fra København – og man er over russisk område. Vel er afstanden kort, men forskellen mellem Danmark og Sovjetunionen er stor. Det er ikke blot kommunismen, der gør det; men langt tilbage i historien har Rusland haft en udvikling, der afviger meget fra den, vi har gennemlevet.

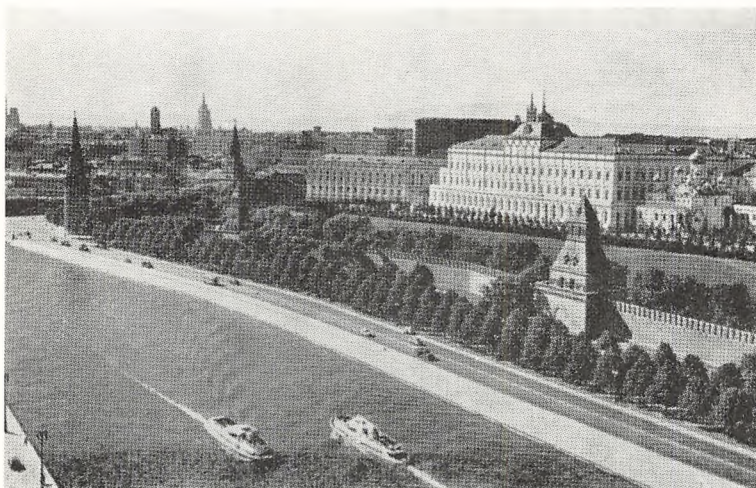
Det, der begyndte i Vesteuropa med den franske revolution i 1789, kom ikke til at spille nogen særlig rolle i Rusland. Først i 1917 kom omvæltningen der; den var til gengæld voldsommere, end vi kan forestille os det i det revolutionsløse Danmark. Da sluttede et Zarvælde, der i sin grusomhed ikke finder sin lige i Vesteuropa.

Man må erindre, at russerne ikke har kendt til nogen form for frihed – i hvert fald ikke frihed i dansk, demokratisk forstand. – I 1917 begyndte en ny tid i Rusland – folkets rejsning skete med eventyrlig fart.

Lad det være sagt med det samme: Det er simpelt hen ufatte- ligt, hvad der er nået på de 45 år. Når dertil kommer den 2. verdenskrigs vældige russiske indsats mod nazismen, taber man pusten af forbavselse over resultatet.

Det kan kun ske under diktatur, disciplin og med strengeste planøkonomiske midler. Men i dag er der i Moskva boliger, tøj og mad nok til alle – ikke i den udstrækning, vi er vant til ganske vist, men alligevel.

Først i 1935 vedtoges det at sanere og rekonstruere Moskva. Det skete med hård hånd. Gamle huse blev revet ned, nye, brede boulevarder blev anlagt. Moskva-floden, der var usejlbare

Lidt af Kreml, Vassilij-Blazjenny-Katedralen, Moskva.

indtil 1937, er nu forbundet med Volga med en 112 km lang kanal. Mægtige boligkvarterer skyder op – grimme, tunge klodser, men folk får tag over hovedet. Og når man ser de faldefærdige træhuse fra Zar-tiden, er der tale om et vældigt fremskridt.

Fabrikker med megen skorstensrøg ligger i et særligt kvarter i udkanten af byen, mens andre virksomheder er placeret mellem boligblokkene. Byen, der har 7 mill. indbyggere, er faktisk inddelt i mange selvstændige kvarterer med egen skole, børnehaven o. s. v. På den måde undgår man visse af storbyens gener, og folk har ikke langt til arbejdspladsen. For dem, der skal ud til fabrikker i udkanten af byen, er der fine trafikforhold – gode busser og den fantastisk fine undergrundsbane. »Det er uhensigtsmæssigt at bruge arbejdskraft på at lave cykler, når der er gode tog og busser«, siger planøkonomerne.

Uhyre summer investeres i skoler og undervisningsanstalter. Moskva universitet, der blev bygget 1949–52, har 24.000 studenter – deraf bor 6.000 på universitetet. – Der lægges kolossal vægt på at gøre befolkningen interesseret i historie, teater og musik. Helt ned i børnehaverne hører børnene klassisk musik,

og 5–6 årige er ofte i stand til at skelne store værker af Mozart, Haydn og Tjaikowsky. »Popmusik« tillades gennemgående ikke, men klassiske grammofonplader koster kun en femtedel af, hvad de koster i Danmark.

Der er 34 teatre i Moskva – deraf er 5 børneteatre, og der findes 105 museer i denne storby. Til gengæld er der ikke over 100 biografer. Vi stod i kø for at komme ind på de store museer, og bogudlånet på bibliotekerne er voldsomt stort. Hele denne aktive kulturpolitik er meget veltilrettelagt. Til gengæld tillader diktaturet ikke udgivelse af illustrerede ugeblade og let schlagermusik, som er så udbredt i Vesten. »I Sovjetunionen vil vi udrydde alt underlødigt og kun fremme alt af kvalitet,« sagde vor søde kvindelige tolk.

Man har overalt indtryk af, at elitedyrkelsen spiller den afgørende rolle. Børn, der er specielt begavet i en eller anden retning, tages ud af deres hjemskole og kommer på en særlig skole. Over for Tretjakoj galleriet med den vidunderlige samling af russiske malerier lå en skole for særligt tegnebegavede børn, og

vi så de meget veldisciplinerede piger og drenge vandre hjemmevante rundt i de mange billedsale. De havde tegneblokke med – noterede ivrigt og lavede små skitser.

På samme måde findes der børneskoler ved musikkonservatorier; matematiske genibørn har mulighed for meget tidligt at komme i specielle skoler o. s. v.

Det slog os flere gange, at de principper, som de mest højreorienterede pædagoger forfægter herhjemme, netop bliver praktiseret i det kommunistiske Rusland.

Hvad er da betalingen for denne vældige udvikling med den enorme kulturelle og tekniske udfoldelse? Ja, det indtryk bliver tilbage, at der, hvor den menneskelige frihed ikke findes, fastlåses den personlige udvikling i ganske bestemte rammer. Selvom vi overalt mærkede befolkningens spontane glæde over opbygningen og fremgangen, var der hos os fra den vestlige kulturkreds en fornemmelse af, at der manglede noget væsentligt: et festligt overskud af en ægte livsglæde fandt vi ikke.

Men vi blev bestyrket i den opfattelse, at dette folk vil fred. De vil fortsætte opbygningen af deres land i de kommende år, og en dag, når de er kommet længere frem, vil dørene sikkert blive åbnet på vid gab for udlændinge. Men tidens fylde er ikke inde. Da kommer Vestens kultur ud for den virkelige udfordring, og vi må forberede os på denne fredelige kappestrid.

Vesteuropa og U.S.A. kan ikke klare sig ved at fortælle myter om Sovjets underlegenhed og tilbageslåenhet. En udvikling af ufattelige dimensioner er i gang, og russerne er fyldt med stolthed over resultaterne. Dette kæmpeland har uanede ressourcer at tære på, og dets styrke ligger måske mere i fredelig konkurrence end i krigersk våbendyst.

Men når man er kommet hjem, og det hele er kommet lidt på afstand, er man dybt taknemmelig over, at vi i vort land havde en Reventlow, der banede vej for bondereformerne, og en Grundtvig, der skabte mulighed for en folkelig og demokratisk frihedsudvikling.

Langt klogere folk er der sagtens om land
end her mellem bælte og sunde;
til husbehov vi dog har vid og forstand,
vi vil os til guder ej grunde;
og brænder kun hjertet for sandhed og ret,
skal tiden nok vise: vi tænkte ej slet.

(Grundtvig).

Asger Baunsbak-Jensen.

»Der ligger et land mod den evige sne«

En beretning om en tur til Norge kan kun blive til en hidsig jagt på de mest malende superlativer. Og det slår alligevel ikke til, for hvordan skal man fortælle om en klippeblok med alle palettens farver – i lav! – eller hvordan skal man beskrive de kurver, ravnene tegnede over Dyrskaret i 1400 meters højde?

Nej, så er det mere håndgribeligt at fortælle, at nordmændene *koger* kaffen!

Efter min mening kan dette kun betegnes med ordet heden-skab. Tidligere har jeg altid drømt om at generobre Skåne, Halland og Blekinge sammen med 300 tapre, så svenskerne kunne blive tappet for nogle af deres bedste fodboldspillere – nu vil jeg arbejde sammenbidt og fuld af begejstring for at frelse et broderfolk, der er ved at gå under i kogt kaffe.

Når dette dystre punkt er nævnt, kommer turen til superlativerne, der allerede dukkede op den triste efterårsdag, da Ha smed andengradspolynomiet i papirkurven og lagde sommerferieplaner. Ingen kan som et hårdtarbejdende eksamenshold pludselig spænde fra og lade fantasien gå på strejftog i landet uden for logaritmetabellen. En tur til Norge blev vedtaget – hvorefter polynomiet atter blev fisket op af papirkurven til indædt beskuelse.

Vi beskuede det så længe, at vi vovede at gå til eksamen i det. Det var de dage, hvor man måtte ud i døren med den forbistrede liste og af og til sige noget, der gjorde ondt i os alle sammen. Men også den slags får en ende.

En skønne dag var vi klar til at tage af sted. – Der er altid et eller andet på en tur, der ikke går helt efter programmet. Jeg var spændt på, hvad det ville blive denne gang. Svaret kom omgående: toget ville ganske simpelt ikke køre fra Glamsbjerg.

Der gik en time med at fremskaffe et tog med en mere nobel tankegang, en time, hvori vi gennemprøvede alle variationer over temaet »Farvel!« – mens de efterladte på perronen så mere og mere forfrosne og sure ud og lignede besøgende, der venter på, at sygeplejersken skal komme og sige »besøgstid forbi!«. Endelig arriverede en ny motorvogn og det behagede »Orientekspresen« at sætte sig i gang.

Op gennem Jylland til den ventende båd, der i nattens løb skulle bringe os til Larvik. I soveposerne for at få en lille smule søvn. Vi måtte anbringe os, hvor der kunne blive et lille hjørne. Kristensen og jeg indtog sammen med tre af drengene et lille rum med påskriften »Baby-room«. Mens »Cort Adeler« pløjede sig frem mod Norge, skete der sære ting: en eller anden – hvem fik vi aldrig opklaret – listede rundt og pillede ved bagagen, indtil et par velpustede brøl gjorde Mr. X ked af yderligere undersøgelser.

Så kom morgenen og klipperne. På kajen i Larvik holdt en bus til os. Vi blev hurtigt venner med chaufføren, Anders Loftsbjerg, mens vi kørte ud i eventyret.

Naturligvis er Norge først og fremmest natur, et orgie af

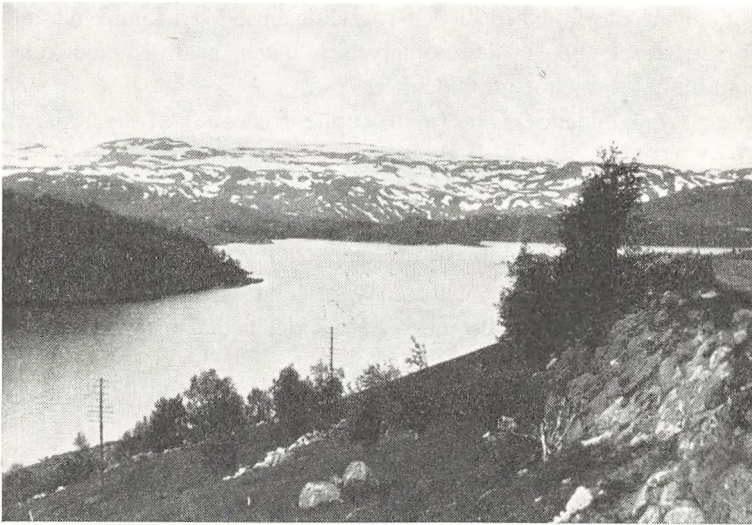
fjelde, graner, elve, sne, fosser, fjorde, søer, myg, bjerggeder og rovfugle. Man behøver ikke gå i kloster deroppe for at få lov at være alene – man kan være så alene i disse fjelde, at det rene, enkle liv synes at stå over for en og spørge: »Hvor vil du træde næste gang? Hvad om nu stormen kom?« Man kan gå i sommersolen i bare tæer over sneen og blive vågen – hvilket undertegnede bestemt ikke har særlig let ved at blive.

Og nætterne! På grund af en eller anden paragraf i geografien er der næsten aldrig rigtig mørkt om sommeren deroppe – man kan ikke falde i søvn på vandrehjemmet, fordi man fra puden har udsigt til en fjeldtop, som man står på ski nedad i drømme lidt efter.

Men den, der siger, at Norge er natur og ikke kultur, har aldrig set en Hardangerjolle. Der er mere kultur i dens fintsvungne linier end i mange spidsfindige, intellektuelle tankebobler. Eller hvil øje og tanke ved det udskårne træ i stavkirken! Tagspånerne er tjærede til at udholde århundreder fremover – og stolenes armlæn er slidte og blanke af de århundreder, der ligger bagude. Kvinden, der solgte os billetten til kirken, var selv som en del af den, gammel, grå og erfaren – hun kunne nok berette om andre og hårdere tider, havde hun villet.

Hvis man kan få en nordmand til at fortælle om besættelsestiden – men det er langt fra sikkert, man kan – så erfarer man grusomme og storslåede ting. Grusomme må de lange undertrykkelsens og kampens år have været – men også storslåede, fordi et folk forblev sig selv og var enigt i en grad, som vel næppe noget andet af de besatte lande var det. Ikke underligt, at så mange ansigter ser lidt barske ud deroppe.

Dog, på en 8 dages tur bliver det selvfølgelig først og fremmest naturen, man kommer i kontakt med – så får Ibsen vente, til vi genser den hjemlige divan. Vi standsede i den fantastiske kløft ved Dyrskaret og gik på bjergbestigning. I al forsigtighed, forstår sig – bjerge er ikke til at spøge med. Vi valgte en overkommelig top, der nu hedder »Mount Glamsbjerg« og før vel ingenting hed; det er uoverkommeligt at give alt navn deroppe. Først ind over et fladt stykke myr (hvem havde tørre sko

efter den tur?), og så begyndte klatreturen. En flok kåde optimister stormede fjeldet, der grinede bredt og bedrevidende, da de pustende sank i hvil på stenene og betragtede de stakler længere nede, som gled baglæns ud af sundhedssandalerne. Med sandalerne i hånden arriverede de sidste og snart gik det højere op. Efterhånden måtte der udsættes poster til at lede os ned igen bagefter. Det tog tid – men op kom vi.

Det var umagen værd. Mon ikke vi, der var med, er enige om, at det var turens klimaks? Det var, mens vi sad og måbede i tavshed over udsigten deroppefra i omtrent 1½ kilometers højde, at vi fik øje på ravnene. Vi sad længe og fulgte deres elegante manøvrer omkring tinderne. Undertiden var de temmelig nær på os, og det var, som man kunne fornemme den stolte fugls nedladende blik. Man var ligesom ikke helt sikker på længere, at det at være menneske var det bedste af alt.

Dimensionerne blev forrykket. Verden så mere plastisk og vertikal ud end sædvanlig, luften var klarere og udsynet videre end sædvanlig, den øjeblikkelige situations krav til en var af en mere direkte og ren art end sædvanlig – ja, endog ens planer

var anderledes end nede i den røgfyldte bus. Man kunne næsten forstå, at et folk i disse omgivelser bliver et folk med rene standpunkter og stor udholdenhed.

Da vi »vågnede« igen (man kunne fristes til at sige: da vi »faldt i søvn« igen . . .), lavede vi et mindesmærke over vores »bedrift«. Vi vedlagde en dansk enkrone som hilsen til den næste, der finder vej derop. Den ligger der antagelig endnu til afhentning, men jeg er bange for, at ingen af os kan finde stedet igen, for så langt ude i naturen var vi, at vi ikke kunne finde noget at tage landkending af. – Så gik det nedad og med bussen videre til middagsmaden i Røldal.

Joh, tag til Norge! – men bliv for alt i verden ikke hængende i bilen, for så går du glip af det bedste.

De store bræer er et kapitel for sig. Folgefonn og Hardangerjøklen er som en virkeliggørelse af Johannes V. Jensens »Den lange rejse«. Det var skyet den morgen, vi forlod Røldal for at køre til Eidfjord langs Hardangerfjorden, så i begyndelsen så vi ikke noget til Folgefonn. Men da vi kørte langs vandet, lettede skyerne lidt, og sikke et gip det gav i os, da vi opdagede, at det der oppe ikke var skyer, men Folgefonns millioner af kilo is med grågrønne gletschertunger. Da vi senere på dagen atter forlod bussen for at få et glimt af Hardangerjøklen, fik vi igen en dejlig lille fjeldtur ud af det. Efter kortet måtte jøklen kunne ses fra toppen af det fjeld, vi kravlede op på. Og skyerne snød os ikke: Hardangerjøklen lå som en gigantisk vaskepulverreklame ud over fjeldmassiverne. Her var vi for resten så blasfemiske, at vi gav os til at udregne jøklens længde ved hjælp af trigonometri. Det mislykkedes heldigvis, så vi kunne få lov til fortsat at undres uden facitliste.

Inden vi kom til Hardangerjøklen, kørte vi langs med det indre af fjorden ved siden af fjelde så stejle, at vi måtte studere dem gennem bussens *loftsvindue*. Vi sneglede os op gennem hårnålesvingene til Vøringfoss, mens vi kiggede på »legetøjsbilerne« dybt under os og betroede vore dyrebare liv til Loftsbjerg, der smilede lunt, hver gang et nyt hvin forkyndte, at en eller anden i bussen fandt sagerne stillet lovlig meget på højkant. Og

jeg skal love for, vi kunne holde os på en vis afstand, da vi så Vøringfoss oppe fra kanten – der er ikke meget rækværk omkring det hul!

I souvenirboden ved hotellet tæt ved fossen blev en del af os betydelig fattigere, og bedre blev det ikke af, at nogle af os – til trods for kogningen – ikke kunne stå for en omgang hotelkaffe.

Det var dejlige dage. Når man står ud i Skagerak på vej hjemad igen, er der i hvert fald én ting, man er sikker på: at man vil derop igen.

Til slut rent konkret: ruten var Larvik – Dalen – Røldal – Odda – Eidfjord – Geilo – Kongsberg – Larvik. Turen er bedre i omvendt orden – den har jeg prøvet 5 gange uden at blive træt af den.

Tak for en strålende tur!

N. J. Hauge Mortensen.

Ris til vor egen hale!

At elske sin næste som sig selv vil dybest set sige, at man har fået det menneskeliv, man selv er givet at leve, så kært, at man ikke kan ringeagte det samme liv hos sin nabo og sit nabofolk. Man kan det ikke, fordi man da ville ringeagte sig selv. Ens eget liv skal altså have fået betydning for en selv, før man for alvor kan blive noget i god retning for andre.

Vi behøver kun at betragte Nordens fortid, så ser vi, hvorledes Nordens folk hver for sig har haft herskernykker over for hinanden. Underlagde Danmark sig ikke Norge med dets besiddelser! Og ikke nok hermed, men man påtvang tillige Norge og Færøerne en dansk embedsstand, hvilket medførte en ufri-villig fordanskning. Og hvilken uretfærdighed har Sverige ikke øvet mod Finland. Men med Napoleonskrigene og den dermed forbundne folkelige opvågnen kom der skred i tingene:

Norge slap af Danmarks og Sveriges hånd, og det gamle norske sprog rejste sig som liv af døde. Finland, som russerne erobrede fra Sverige, blev selvstændigt i 1920. Finnerne underkuede ikke det svensk-finske mindretal, der før havde hundset dem, men de gav svenskfinnerne lov til at rejse svenske skoler for både børn og voksne, ja, indtil denne dag har det svenske sprog sin plads ved siden af det finske sprog på Finlands universitet. Finland blev Nordens broderfolk. Island er frit. Færøerne og Grønland bevæger sig i samme retning.

Mens Unionstiden kunne se ud til at være samlingstiden og vor tid splittelsens tid, er det omvendte dog tilfældet. Det kan vist siges uden overdrivelse og skønt meningsforskelle, at i dag står Norden stærkt som aldrig før, netop fordi det har lært respekt for menneske- og folkelivet. Vi kan nu tåle, at hver især er herre i sit eget hus. Vi frygter ikke røveroverfald af vore

brødrefolk, som vi gjorde det i Unionstiden. Og des stærkere venskabsbåndene bindes imellem os, des friere bliver vi bare i forholdet til hinanden.

Er disse ord om Norden ikke slet og ret selvros, kan det ikke undgås, at Nordens respekt for menneske- og folkelivet må give sig rent spontane udslag i vort forhold til stormagterne. Den vil stadig minde stormagterne om, at også de farvede folkeslag må behandles menneskeligt, hvis vi skal gå frelst af faren, og den betyder tillige, at den farvede er lige så velkommen på vore hoteller, i vore forretninger og hjem, som vi selv er, og som amerikanerne er.

Det er i denne forbindelse ikke uden grund at mærke sig, at i opdagelsesrejsernes og landerobringens tid, dvs. til omkring 1945, syvdoblede europæerne deres befolkningstal. I samme tidsrum blev de farvede folks antal kun tre gange så stort, samtidig med at de måtte afstå den ene landstrækning efter den anden til de hvide, skønt de trængte hårdere til deres jord og dens rigdomme end erobrerne. Europa og dets efterkommere i kolonierne viste og viser endnu gang på gang brutalt herskersind og havepsyge, hvor det skulle have udvist tjenersind. Alene fra 1870 til 1914 førte England 111 krige i sit kolonirige, og først 1926 blev eksporten af opium fra Indien til Kina standset. Sent glemmer Kina denne hundredårige opiumshandel, der i de bedste år indbragte engelske selskaber 140.000.000 kr. årligt. Så hvis den hvide mand skal høste, hvad han har sået, går han sin undergang i møde på en meget nedværdigende måde.

Hertil kommer, at hvor den tekniske, industrielle og hygiejniske og lægevidenskabelige udvikling i begyndelsen forøgede de hvides antal, har nu en udbredt fødselsbegrænsning på det nærmeste standset befolkningstilvæksten. Imens går industrialismen sin sejrsgang gennem de farvedes lande, og takket være hygiejnen og lægevidenskaben nedsættes børnedødeligheden og levealderen hæves, og der bliver således et stadigt større fødselsoverskud hos de farvede.

Hele denne udvikling, som det tog Europa og Amerika en

2-3 årh. at gennemføre, har Rusland overtaget og gennemført siden revolutionen i 1917. På samme måde er det gået i Japan. Indien, Kina, Sydamerika, Afrika, Hollandsk Indien m. fl. følger hurtigt efter, nu ofte hjulpet af Rusland og Amerika, der kappes om at vinde disse landes gunst for at styrke deres egne magtplaceringer. Men efterhånden som disse farvede folkeslag vågner op og kommer til selvbesindelse, vil de ikke længere finde sig i den nedværdigelse, vi hvide har udsat dem for. Og vi må være glade, hvis de gennem deres lidelser, åndelige og legemlige, har lært at respektere menneskelivet og derigennem indset, hvordan de ikke skal bære sig ad. For øvrigt må vi søge det genoprettet, vi har forbrudt og forsømt – og mere til! hvis det overhovedet er gørligt.

Billedet vender sig med andre ord: På samme tid, de farvede vågner op, tager til i antal og styrke, daler de hvides antal og magt. Vi kan nemlig ikke i længden fortrøste os til en atom-bombe. Der må mere til. Der kræves brodersind. Konkurrence på ulige vilkår bør standses! og redeligt samarbejde bør indføres. Vi bør dele vort brød og vore klæder med de sultende og frysende millioner. Hellere søge hjælpsomhedens rige i frihed end blive jaget ind i lighedens rige ved tvang. Ved den rå magt opnår vi kun at knuse os selv og vor egen nederdrægtighed, og den er vel heller ikke bedre værd.

Midt i dette mørke skal det indrømmes, at England har haft en mærkelig evne til at knytte sine med tiden selvstændiggjorte kolonier til sig under et frivilligt fællesstyre: The British Commonwealth. Og hvis dette dybest set er udtryk for menneske-respekt under frihed og ansvar og ikke bare et lunefuldt indfald af en nærig og stædig gammel kræmmersjæl, så kan vi sikkert vente gode frugter af dette forhold, og da kan vi kun se med største forventning på Englands stilling i forhold til dets frivogne og selvstændiggjorte koloni: Indien. Vi kan i hvert fald ikke andet end håbe, at det er brødre, der trods alt rækker hinanden hånd i nødens stund.

I hele denne sammenhæng må vi også betragte Amerika, den ene af verdensherskerne af i dag, lidt nærmere. Hver gang man

nemlig derovre lyncher en neger, og dette kommer de farvede folkeslag for øre, har vi såkaldte hvide tabt et stort slag. Sådanne meddelelser udnyttes af menneskelivets fjender, af den ånd, som frembragte nazismen og kommunismen, som vi kraftigt støtter og fremmer, så længe vi farer frem, som vi gør. Hvad gør Rusland ikke, hver gang vi begår en nederdrægtighed. Gør de ikke de farvede folks sag til deres, råber de ikke hævn og død over os hvide bare for at vinde fodfæste blandt de farvede for så bagefter at behandle disse efter eget forgodtbefindende, og denne taktik hos russerne må aldeles ikke underkendes.

Det er også i klar erkendelse af disse forhold, at præsidenterne: Roosevelt, Truman, Eisenhower og Kennedy søger lige- ret gennemført og respekteret i alle forhold, og dette gøres i fuld bevidsthed om, at man ikke kan bekæmpe nazisme og andre uretfærdigheder og samtidig selv begå uhørte skændselsgerninger.

Negerspørgsmålet har kort sagt fået verdenspolitisk betydning som aldrig før. I samme grad negrene bliver behandlet retfærdigt og menneskeligt i Amerika, i samme grad vil Amerikas stjerne stige blandt de farvede folkeslag. Og på denne baggrund kan negrene i Amerika i dag tillade sig som aldrig før og med rette at stille menneskelige fordringer uden samme frygt for at blive tyranniseret.

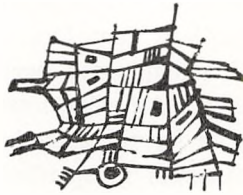
Har kommunismen ikke været et farligt trækplaster for negrene. Nej, tilsyneladende ikke. Negeren ikke blot ræsonnerer som så: Hvis Amerika bliver kommunistisk, hvor kommer så Amerikas kommunister fra. De bliver næppe importeret fra Rusland. Det bliver amerikanerne selv, og mon de som kommunister bliver bedre. Sikkert ikke. Nej, når jagten går ind, bliver det den samme jagt om igen, de sorte bliver syndebuk, blot i langt værre forstand end nu, sådan som jøderne blev det andetsteds. Nej, negeren sætter sit håb til Amerikas frihedserklæring. Den lover ham alt.

Den sorte amerikaner Frederik Douglas sagde engang til sine hvide medborgere: I fælder tårer over det faldne Ungarn og har ondt af mishandlede folk i andre lande, men jeres egne sorte behandler I på det skammeligste.

Det er hårde ord. Men vi kender sikkert alle den biograf- og begravelsessentimentalitet alt for godt. Man røres til tårer over andres lidelser og harmes over bødlerne. Man glemmer helt, at man derhjemme i det daglige liv ofte giver bødlens rolle. Det er nemlig derhjemme under de daglige gnidninger, at kærlighedsforholdet for alvor skal stå sin prøve, i forholdet til sine allernærmeste og til sine naboer.

Ønsker vi på denne baggrund at gå en folketid i møde, må vi række alle nationer vor broderhånd, da dette er den eneste vej, der fører til menneskeværdige kår for alle.

Erling Kristensen.

Frihed — det bedste guld

Engang for mere end fem hundrede år siden skrev en svensk biskop en lovsang til menneskets frihed. I enfoldige, men billedrige vendinger skildrede han friheden som det kosteligste eje. Det er den, der er forudsætningen for alt, hvad vi kalder ædelt og godt. Misrøgter vi den, eller kaster vi den fra os i foragt, forsvinder sammen med den fred, retfærdighed og glæde. Disse goder kan simpelt hen ikke eksistere uden friheden. Frihed er det bedste guld.

Biskoppens digt blev ganske naturligt aktuelt for de frihedstørstende nordiske nationer i det nittende århundrede. For dem var frihed i åndelig, politisk og økonomisk forstand rent ud tilværelsens mening.

For hvad var vel mennesket uden ret til frit at tænke, at tale og at skrive? Hvad var forskellen mellem mennesker og dyr, om ikke folket selv måtte vælge sig de politiske ledere, det ønskede? Lod man ikke hånt om menneskets høje værd, hvis man nægtede det ret til i økonomisk virksomhed frit at konkurrere på grundlag af de særlige evner, som var skænket den enkelte?

Det nittende århundredes frihedssyn var baseret på en høj vurdering af mennesket, en vurdering, der fik sit salt fra kristendommen og de amerikanske menneskerettighedserklæringer, som fandt vej til os over Frankrig og Tyskland. Men af disse er kristendommen den afgørende inspiration. Det går op for mennesker, at selv den ringeste af dem er, hvad Paulus kaldte »en broder, for hvem Kristus døde« – altså et dyrebart væsen, som Gud har sit formål med. Når idealistiske mænd førte kampen for, at selv det fattigste og mest foragtede menneske skulle have samme borgerlige rettigheder som den rige eller den begavede eller den moralske – så beror det mere eller mindre

bevidst på dette, at ethvert menneske er Guds skabning – eller oversat til ikke-kristelig sprogbrug: at alle mennesker fødes lige.

Men dette er jo alt sammen fortid. Mere aktuelt er det at spørge: hvad gør vi med friheden i dag?

Statistisk set: ordet frihed er et af de hyppigst forekommende i avisernes ledere, i politiske taler, i kulturfilosofiske værker eller på forsamlingshusenes talerstole, altså i vort åndsliv. Den vestlige verdens frihed contra Østens diktatur. Borgerens frihed contra statsuhret. Digterens frihed, pornografens frihed, husassistentens frihed (i sidste tilfælde dog synonymt med »fritid«!) Men selv om man bruger et ord flittigt, kan det jo udmærket tænkes, at ordet har mistet sin dækning. Spørgsmålet er altså, om der stadig er realiteter bag det? Det benægter de hjemlige kommunister, som kalder vor frihed formel. Men, hvad værre er, de får medhold af en lang række af vore yngre forfattere, der i øjeblikket søger at åbne vore øjne for, at vi er i gang med at kvæle friheden under en tung dyne af det »livssyn«, man kalder pop.

Klarest er dette postulat måske fremsat i Erik Knudsens musikalske komedie »Frihed – det bedste guld«.

Vi befinder os ved komediens begyndelse på parlamentspladsen, hvor et folkeligt demonstrationstog har forsamlet sig for at kræve flere forbrugsgoder. De utilfredse – men særdeles velklædte – demonstranter har tabt tålmodigheden med regeringen, »fedtegreverne«, der ikke i tilstrækkelig grad har opfyldt valgløfterne: flere hønsefødder, gulerødder, flødebolle, pressefolder osv. osv. Under demonstrationen er der sørget for, at de utilfredse ikke skal komme til at kede sig. De to topkunstnere (entertainers, hedder det vist nu) Kvik og Kvak underholder skaren med deres muntre gags, ja, selv en rask lille strip-tease går de ikke af vejen for at arrangere – til fordel for Røde Kors. Men end ikke Kvik og Kvak kan holde utilfredsheden nede. Atter og atter lyder folkets stemme hen over pladsen: »Vi kræver, så længe vi lever!«

Situationen er kritisk, et oprør kan når som helst bryde ud, og regeringen er febrilsk. Dens to ledere, Madsen fra det sociale

parti og Molbech fra det liberale parti, ved ikke deres levende råd. De føler selv, at de er ude af kontakt med vælgerne. Når de tænker på deres egen ungdom, hvor kårene var beskedne, hvor klipfisk var en herreret, og hvor de sad ved petroleums-lampens skær og spillede om pebernødder – så fatter de ikke, at folket med den nuværende levestandard kan have noget at klage over. Hvor er fortidens idealisme blevet af? Hvad er der blevet af de gamle sange, de ildnende faner, det lysende mod, som bragte fremskridt? Er alt nu endt i krav om lykkeposer, plasticroser, wienerbasser, springmadrasser osv. osv.?

Men netop som kræveråbene på pladsen når øresønderrivende højder, reddes situationen i første omgang. En flyvemaskine kaster lykkkort med fjernsynsapparater og transistorradioter som præmier ned over folkemassen, demonstranterne slås som vilde dyr om kortene – og optoget spredes.

Redningsmanden er dr. Max, »De Forenedes« (erhvervsli-vets) førende mand, som arbejder snævert sammen med rege- ringen. Der består en aftale mellem de to parter om, at rege- ringen på sin side skal sørge for ro og orden på arbejdsmarkedet, skal gøre folket det klart, at først må man producere, så kan man forbruge, – medens dr. Max på sin side skal sørge for af- sætningen af produktionen. Men nu er dr. Max ved at miste tålmodigheden. Regeringslederne Molbech og Madsen har ikke kunnet skabe den fornødne ro, hvad de sidste galluptal så tyde- ligt viser: For regeringen 1/2 pct. – mod regeringen 20 pct. (resten ved ikke). – – –

Galluptallene chokerer Molbech og Madsen, og de trygler dr. Max om råd. Her er de kommet til den rette mand, der præcis ved, hvad der skal gøres. Grundfejlen er, at regerings- lederne ikke er enige. Der er gamle socialistiske og liberale fordomme hos dem, som gør, at de ikke taler med én røst, og det bringer folket i affekt. For sådan en uenighed kunne jo let få det til at tro, at der virkelig var noget at vælge imellem. En anden fejl er, at de to politikere ikke forstår at tale til folk. Deres ord, påklædning og hele fremtoning er gammeldags. Hvad de trænger til, er et kursus i public relation, i kunsten at blive

populær, så deres politik kan blive populær. Og dette kursus kan de få hos dr. Max' kone, Magna Carta, der »i flere år har studeret sammenlignende menneskekundskab« og nu har et institut, hvor hun giver denne kundskab fra sig.

Magna Carta løse alle problemer, også Molbech og Madsens. Hun sørger for smart, nyt tøj til dem, hun »lægger deres latter op«, og først og fremmest bringer hun deres evige skænderier til ophør. Molbech og Madsen lærer at tale unison. Molbech og Madsen bliver til Molbech-Madsen, det sociale parti og det liberale parti smelter sammen til det socialliberale parti.

Men endnu ét mangler, som Magna Carta ikke kan give: evnen til at tale »naturligt og ligefremt« til »den lille husmor«, der ikke forbinder noget med svære ord som »produktion« og »perspektiv«. Magna Carta kan ikke lære Molbech-Madsen at tale politik, så folk morer sig ved det, men hun ved, hvor de kan lære det: hos topkunstnerne Kvik og Kvak. De ved, hvordan den lille husmor »skal have det«. Og hun får det – i fjernsynet.

Valgdagen nærmer sig, og det socialliberale partis valgudsendelse kommer på skærmen. Kvik og Kvak har allieret sig med fotomodellen »Dyrlægens Natmad«, og sammen med Molbech-Madsen forsøger de nu i en lille rørende hverdagshistorie at afvende den sørgelige skæbne, som galluptallene synes at berede regeringen.

Kvak kommer hjem fra forretningsrejse – han har forsøgt at finde sig et sted, hvor skattebyrden er mindre trykkende. Men i hjemmet overrasker han sin kone (Dyrlægens Natmad) i selskab med en elsker (Kvik). Netop som han vil skyde de to formastelige ned, springer Molbech-Madsen ud af klædeskabet og forhindrer tragedien. De lover at lette skattebyrden for ægte- manden, så han kan være hjemme hos sin kone, og konen, hvis utroskab skyldes kedsomhed, giver de løfter om mere pop i TV. Elskeren, som kun har hengivet sig til den »horngivende« virksomhed på grund af manglende selvtillid, får løfte om statstilskud til Magna Cartas undergørende institut. Således ender alt i fryd og gammen – takket være Molbech-Madsen.

Valgafteften kommer, og folket samles atter på parlamentspladsen for at høre valgresultaterne. Spændingen udløses, og det viser sig, at Magna Carta og fjernsynsudsendelsen har givet en strålende sejr til de social-liberale: for Molbech-Madsen 20 pct. Mod Molbech-Madsen ½ pct. (Resten ved ikke). Molbech-Madsen takker med én røst. Og Magna Carta indtræder i regeringen som minister for kultur og opdragelse. Hendes institut udvides med afdelinger i Thorshavn og Odense og med Kvik og Kvak som øverste tilsyns-førende. Det borger for kvaliteten.

Det kunne vel se ud, som om jeg her har genfortalt en fremtidsroman à la »Fagre nye Verden« eller »1984«, men der kan næppe være tvivl om, at Erik Knudsen har til hensigt at spejle vort samfund, således som det er i dag.

Men hvad så med det, som den gamle digter sagde: »Frihed er det bedste Guld?«

Frihed er formodentlig det mest brugte ord i komedien. Men hvad forstår det knudsenske samfund ved frihed? Vi drager to personer frem af rollelisten, som kan give os et svar herpå: Dr. Max og Magna Carta.

Dr. Max er erhvervslivet, reklamen, business-manden (navnet antagelig i forbindelse med en velkendt tandpasta, der vistnok ikke – som onde tunger påstår – gør gule tænder emaljeløse). Han er ikke politiker, men alligevel politiker. Det hedder sig blot, at han »støtter« regeringen.

For dr. Max er det helt afgørende, at folket får frihed. Han går ind for den økonomiske frihed, den frie konkurrence, med mindst lige så stor energi som Adam Smith i fordums tid. Folket må have frihed til at misunde naboen af hjertens lyst, det er klart. For kun hvor folk har en drøm om at nå højere end naboen, om at få en nyere bilmodel, en større fjernsynsskærm, en varmere grill – kun der kan man være sikker på, at forbruget til stadighed stiger og dermed også det, der har dr. Max' hjerte: produktionen og erhvervslivets rigdom. Gør man folk lige – og

det vil sige: fratager man dem drømmen om at nå højt til tops, højere end »de andre« – så stagnerer produktionen.

Frihed er frihed til at misunde, drømme, forbruge. Det er også frihed til at stemme politisk. Blot der ikke er flere meninger at vælge imellem. Det forvirrer folket, og så falder forbruget. Vælgerne – dr. Max foretrækker nu at kalde dem kunderne – har bedst af at høre én mening.

Endnu tydeligere kommer vel dette erhvervsmæssige syn på friheden frem i skikkelsen Magna Carta. Mange vil erindre, at Magna Charta er et dokument, som i 1215 gav det engelske folk dets retslige frihed og dannede fundamentet for det engelske demokrati, som blev forbillede for demokratier i alverdens lande.

Også Erik Knudsens Magna Carta giver folk frihed. Hun skænker sine kunder al den frihed, de går og drømmer om. En lang række mennesker, der af en eller anden grund ikke rigtig har succes i tilværelsen, giver sig selv en sidste chance ved at deltage i Magna Cartas kursus »Sikker Succes«.

Der er f. eks. den ulykkelige ensomme, der tilbringer otte timer daglig med prøvetygning af ballontyggegummi, men som ingen har at tale med, ingen at komme hjem til. Magna Carta kender vejen til kontakt. Hun viser den ensomme, hvor vigtigt det er, at man har charme. »Et charmerende menneske lyser op som solskin og blomster«. Charme – som kan læres – giver hjælpsomme, interessante venner i indflydelsesrige stillinger.

Eller fruén, der ikke rigtig kan få fut i sin mands ambitioner og er plaget af »rædsomme naboer«, der »råber og skændes og altid vil låne«. Magna Carta kan fortælle hende, hvorledes hun må skaffe sig de rigtige venner. Ikke de sure, kritiske, ensomme, fattige, gamle, nej, »tæl kun de lyse venner – smil kun til dem, der ler, – elsk dem, som alle elsker – så får du succes i livets bazar«.

Eller prædikanten, som må prædike for tomme kirkebænke og ikke kan finde grunden. Den ligger, som Magna Carta påpeger, i, at han har været forsømmelig med sit ydre. »Bibelens forbundsfæller er ikke og har aldrig været sorte negle. Guds søn

var ikke grim. Han var en af de smukkeste mænd, der har vandret på jorden. De ny udgravninger viser det«.

Eller endelig forretningsmanden, som har vrøvl med omsætningen og ikke kan finde de rette forbindelser. Magna Carta lærer ham at tiltrække mennesker – hun lærer ham at lytte. Folk elsker, at man hører på dem: »Den gode tilhører bøjer sig forover og ser på den, der taler, opmærksom til fingerspidserne – tænk på en kat, der sidder foran et musehul.« (!)

Magna Carta giver frihed. Idet det lykkes hende at bilde kunderne ind, at deres ulykke skyldes ydre, banale årsager, som kan afhjælpes med lige så banale råd, skænker hun dem frihed fra indre overvejelser, fra besværlige medmennesker – fra alle de egentlige vanskeligheder i tilværelsen.

I en lille selvbiografi fortæller Magna Carta, at hendes forældre hed Benny og Maria; det fremgår andetsteds, at Benny kan oversættes med Amerika/den vestlige verden (Benjamin Franklin) og Maria med Jesu moder/kristendommen. Men nu sagde jeg jo netop til indledning, at det forrige århundredes menneskesyn og frihedssyn var skabt ved et fællesskab mellem vestlig kultur og kristendommen. Hvorledes kan dette fællesskab da også være årsag til den hæslighed, Erik Knudsen opruller?

Her er sagens kerne: det kan det, fordi vi kun har ordene tilbage – men ikke troen på, at mennesket virkelig er en Guds skabning, til hvis væsen det hører at have frihed. Fordi vi af ægteparret Magna Carta–dr. Max ikke anskues som mennesker – men som *kunder*.

Den gamle digter sagde nok så stilfærdigt: »Frihed er det bedste guld«. I dag lyder det med et mægtigt reklamebrøl: »Frihed – det bedste guld!!!«.

Nils Olav Olsen.

Til aftenandagt i Leningrad

Mine kone og jeg oplevede i efterårsferien at løfte en flig af jerntæppet og se ind i det store – for os temmelig ukendte – Sovjetunionen. Vi var mere end almindelig spændt, da vi lettede i Kastrup lørdag den 13. oktober kl. 12.20 med den russiske jetpassagermaskine. Vi var 22 skolefolk, præster, teaterfolk m. v., der under professor Tage Ellingers ledelse skulle se indenfor i det vældige rige. 1 time og 55 minutter senere landede vi i en Moskva-lufthavn. Længere tid tager det ikke i fartens århundrede at indvinde det land, som Napoleons og Hitlers hære forgæves søgte at underlægge sig.

En time senere tog vi med en lokal maskine videre til Leningrad, hvor vi landede i frost og sne. Altså på samme dag: morgenmad i Glamsbjerg og aftensmad i Leningrad.

To ting, blandt meget andet, faldt straks i øjnene: Den materielle opbygning er gået forbløffende hurtigt, og kommunisternes næsten krampagtige modstand mod kirken føles over alt.

Leningrad blev meget stærkt hærget under krigen: 600.000 indbyggere sultede ihjel under den 900 dage lange blokade, og $\frac{2}{3}$ af bygningerne i byen blev ødelagt. Lidelse står mejslet i de gamles ansigter, mens den unge generation synes mere munter.

Det var gribende for os at overvære en aftenandagt i Alexander-Nevski Kirken. Da min kone og jeg samt to rejsefæller meddelte vor unge kvindelige tolk, at vi agtede at bryde programmet den aften og deltage i en gudstjeneste, strammedes hendes sædvanlige smil en kende, og hun sagde: »Unge folk går ikke i kirke – det gør kun gamle mennesker.«

Vi fandt bussen, der skulle føre os ud i yderkvarteret, hvor kirken lå. Andagten begyndte kl. 18, men vi var sent på den, klokken var næsten 19. Hastigt ilede vi fra endestationen over kirkegården, der gemte sig mellem de gamle klosterbygninger.

Isak-Katedralen, Leningrad.

I kirkerummet befandt sig flere hundrede mennesker. Der var ingen bænke, så alle stod højt oppe i nærheden af alteret. Vi nærmede os langsomt, men mange vendte sig mod os fremmede, og senere kom en gammel kone hen til os og takkede »fordi vi havde aflagt besøg hos dem«.

3 unge præster forrettede andagten i denne græsk-ortodokse kirke. Mange kirkegængere fulgte opmærksomt med i deres medbragte andagtsbøger. Uafbrudt knælede de og slog kors for sig. Den skønne korsang lød gennem rummet, og tårerne overvældede mange.

Hvad var der ikke samlet af lidelse i dette rum? Mange af dem havde oplevet Zartidens tyranni, revolutioner, krige, sult, pest, savn og sorg. Og nu trodsede de »den offentlige mening« og søgte fred og lindring og fattede mod og håb her i kirkens skygge.

Rundt om ved de skønne Mariabilleder flammede de tændte lys. Langs murene listede sortskæggede munke med foldede hænder for brystet.

Nevskij-prospekt, Leningrad.

Vi var i en hellig oase i en hedensk, materialistisk ørken. Da vi listede ud efter et par timers forløb, nærmede andagten sig sin afslutning. Langsomt skred kirkegængerne forbi præsten, der løftede sit gyldne kors frem for sig. Knælende kyssede de korset og vandrede derefter mod udgangen, styrkede til hverdagens grå byrde.

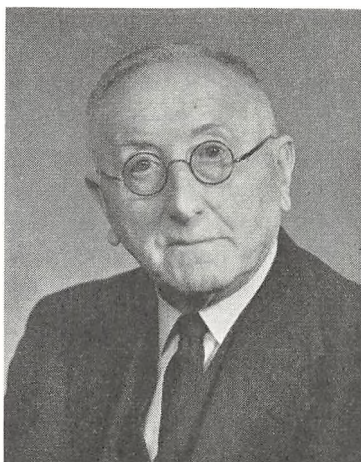
15 kirker er i brug i Leningrad og 1 synagoge. Om søndagen er der fyldt til 2 gudstjenester i hver kirke, og hver aften er der andagt i alle kirker.

Men mange kirker er omdannet til andre formål. En del er museer, andre er biografer, og en er overtaget af de russiske statsbaner og fungerer som billetkontor.

I Moskva er langt flere kirker i funktion – ja, det hævdes endog, at kirkegangsporcenten der er større end i København!

Den kristne kirke lever altså i Rusland – ikke i velvillig ligestyldighed, men i kamp. En stridende kirke – et åndehul i en antikristelig stat.

Asger Baunsbak-Jensen.

Christoffer Jørgensen.

Mindeord

Midt i sommeren 1962 døde pens. lærer Christoffer Jørgensen, Skast ved Møgeltønder, og fik sin grav på Køng kirkegård. Ved dette dødsfald mistede Glamsbjerg Friskole en af sine mest trofaste og hengivne venner.

Christoffer Jørgensen var i mange år en afholdt leder af Jersore skole ved Bogense, men han stammede ellers fra egnen heromkring. En tid havde han sit hjem i selve Glamsbjerg, idet hans forældre i en årrække boede her, og for øvrigt følte han sig gennem sin slægt nær knyttet hertil.

Som 16-årig blev han elev i Glamsbjerg Efterskole og blev siden af forstander Skriver forberedt til optagelse på seminarium. Denne ungdomsundervisning blev efter hans eget udsagn skelsættende for den velbegavede unge mand, og han bevarede hele sin levetid en dyb hengivenhed og en varm og levende interesse for vor gamle skole. – Da Glamsbjerg Fri- og Efterskoles Elevforening stiftedes i 1910, blev Christoffer Jørgensen foreningens formand, og denne post bestred han med aldrig

svigtende omhu og interesse og til alles tilfredshed i ca. 30 år. Men også efter, at han ifølge eget bestemte ønske havde trukket sig tilbage for formandsstillingen, deltog han trofast år efter år, lige til sin allersidste tid, i elevmøderne på skolen.

Christoffer Jørgensen var en særpræget personlighed, en ener vil mange måske kalde ham; han var ikke, som folk er flest, men han besad en fin og nobel karakter, og hans redelige og hensynsfulde færd skaffede ham venner, hvor han færdedes. – For elevforeningen var han en god mand og i mange år en bærende kraft. For os, som har kendt ham, vil mindet om et fint menneske og en god ven leve i tiden fremefter.

Marie Espensen.

Nyt fra gamle elever

En af oaserne i årsskrift-redaktørens ørken er forventningen om, at gamle elever vil sende ham en hilsen. Man skikker henved firs breve af sted til 10-års jubilarene og ser derefter for sig, hvordan postbudet i de kommende dage vil lade en uafslædig strøm af svar gå gennem ens brevsprække. Men ak – synet er en ørkenspejling. Brevstrømmen er særdeles tynd, og den 5. november, sidste frist, kan man slå fast, at resultatet er så magert som – seksten breve. Først er man lidt skuffet, men sidenhen glædes man så over de svar, der dog kom. Og til slut kan redaktøren af et ærligt hjerte sige tak for de personlige hilsener, der fulgte med.

Ud over de seksten breve er medtaget et par breve fra årsskriftet 1960, hvor realfolkene 1953 skrev som 10-årsjubilarer fra efterskolen. Og her er så beretningen:

Efterskolen 1952–53.

Doris Arndal havde forskellige pladser i huset, indtil hun blev gift 1957.

Hun og hendes mand hjælper svigerforældrene med deres ejendom, og nu har de fået den i forpagtning. De har en lille pige på to år, der hedder Joan Lisbeth. Doris sender en hilsen til alle, hun var på skole med. Adr. Doris Jeppesen, »Tidselholm«, Nymark st.

Niels Christiansen fortsatte i Glamsbjerg og tog præliminæreksamen 1955.

Derefter søgte Niels Odense Katedralskole, hvorfra han dimitteredes som student 1958. I de to sidste år af gymnasietiden boede han på 4. majkollegiet i Odense, og om denne tid skrev han en lille beretning i årsskriftet 1957. Siden da har Niels læst til læge i Aarhus og er igen så heldig at have bolig på denne bys dejlige frihedskollegium. I øjeblikket er han volontør på Aarhus Amtssygehus, og han har hverken pådraget sig kone eller børn. Niels slutter sit brev: Apropos mit levnedsløb, er jeg ved at opfylde lærer Jacobsens spådom i »Glamhullet«: Niels Christiansen, læge i Koreakrigen, lige hjemvendt. Noget mangler ganske vist, og en oplussen af Koreakrigen har det vist lange udsigter med!«

Else Christiansen tog også præliminæreksamen i Glamsbjerg, men hendes vej gik derefter til Nyborg Kostgymnasium, hvor hun blev student 1958. Hun påbegyndte pharmaceutstudium, men måtte opgive p. gr. af

sygdom og kastede sig i stedet for over kontorfaget, idet hun efter et års studium fik højere handelseksamen fra Tietgenskolen i Odense. Dette førte til job i Næstved og samme år – 1960 – giftede Else sig med en premierløjtnant ved Garderhusregimentet i denne by. Af arbejdet ude er nu kun et tre-timers job om eftermiddagen tilbage. Adr. Else Fløe Henriksen, Primulavej 3, Næstved.

Vagn Marstrand Frandsen. Præliminæreksamen i Glamsbjerg 1955, nysproglig student 1958 fra Odense Katedralskole. Derefter højere handelseksamen 1959 fra Tietgenskolen i Odense. Kontorplads i et importfirma i Paris et år, hvor Vagn boede i det danske studenterhus – et uforglemmeligt år. Derefter ca. et år i London, hvor han dels studerede ved det danske handelskollegium, dels var ansat i et vinfirma (formentlig også et uforglemmeligt år!). Siden august 1961 ansat i Speditørfirma i Kbhvn., nu med titel af fuldmægtig, et ord, siger Vagn, »hvor stavelserne helst skal tages i den her anvendte rækkefølge«. Men samtidig med dette arbejde har han travlt med at blive HD i udenrigshandel. I. del er taget, men endnu mangler der to år på Handelshøjskolen. Fremtidsplaner: udlængsel, Schweiz eller Italien. »Hvad kvinder angår, har jeg bevaret min uafhængighed, og den er heller ikke i øjeblikkelig fare«. Adr. Vagn Marstrand Frandsen, co/ Fru Victor-Hansen, Nr. Voldgade 27, 4. sal, Kbhvn K. Interesserede bedes ringe Minerva 1310 mellem kl. 8 og 16.

Anny Marie Hansen kom i koloniallære i Ørsted, hvor hun tilbragte de følgende fem år. Senere var hun en kort tid i Veflinge og et par dejlige år i Dalum Brugsforening. I december 1961 fik Anny plads på et mindre kontor i Nyborg, og der tilbringer hun stadig hverdagen. Adr.: Anny Marie Hansen, Ørsted Hestehave, Naarup.

Inga Kirstine Hansen har haft plads som husassistent forskellige steder, først på »Rosenlund« i Dærup, og senere nær ved Odense på Gillestedgård. Sommeren 1956 var Inga på Skaarup Husholdningsskole og havde et godt, lærerigt ophold der blandt gode kammerater. Siden kom Inga som kokkepige til læge Egeblad i Glamsbjerg, hvor hun var i to år. Men så ville hun åbenbart have sit eget, for hun giftede sig med en landmand, og de har nu et statshusmandssted i Strærup. For to år siden blev det til tvillinger, drengen Kjeld og pigen Bente, to størrelser, »der giver mange gode og dejlige timer«. Adr.: Inga Christiansen, Strærup, pr. Flemløse.

Birgit Jacobsen husholdningselev på »Arninge« ved Horne og derefter leder af husholdningen ved Statens Forsøgsgård »Trollesminde«. Derefter fik Birgit en smuk ide: hun ville på højskole og valgte Ollerup Gymnastikhøjskole, hvor hun fik lederuddannelse i gymnastik og svømning. Det førte med sig, at Birgit blev svømmelærerinde ved Glamsbjerg Friluftsbad og en tid også vikar for Fru Juul på friskolen. Men Birgit

ville uddanne sig videre og tog på Odense fagskole et halvt år – for derefter at drage til England, hvor hun fik en så gunstig plads, at hun oplevede en masse. Men stadig var det ikke nok: nu uddannede Birgit sig som fodspecialist og er fra 1. november ansat ved »Lucas« i København, hvor fodbesværede altså kan møde hende så at sige i embeds medfør. Adr. Birgit Jacobsen, Langbygård, Glamsbjerg.

Elise Jacobsen tog som mange andre præliminæreksamen i Glamsbjerg. Derefter vaklede hun som en ny Christiern den Anden mellem Fyn og Jylland, idet hun i de kommende år var ansat på kærner-kontorer i Odense, Højer (Sønderjylland) og Bogense. Men det blev Jylland, der gik af med sejren, for Elise traf en trafikassistent fra Fredericia, som hun giftede sig med. De byggede sig et lille hus ud til Vejle Fjord, i Bøgskov, men Elise har stadig udearbejde at passe på kommuneingeniørens kontor i Børkop. Hun indbyder hjerteligenst »gamle« efter-skolekammerater til at kigge ind. Adr.: Elise Nielsen, Bøgskov, pr. Fredericia.

Kirsten Lauritsen præliminæreksamen 1955 i Glamsbjerg og derefter i lære på Tommerup Kommunekontor. Samtidig handelsmedhjælpereksamen på Glamsbjerg Købmandsskole. 3 år efter var Kirsten udlært, men Tommerup Kommune ville ikke af med hende, og derfor blev hun der og er der endnu. Foråret 1961 bestod Kirsten den afsluttende prøve fra Dansk Kommunalkursus i Odense efter to vintres undervisning. Kirsten er hverken forlovet eller gift, men smådrømmer om en kærnerstilling og et par års ophold i udlandet. Adr. Kirsten Lauritsen, Holte, pr. Nårup.

Eigil Eskelund Nilsen tog også eksamen i Glamsbjerg, hvor han navnlig mindes »eksamensturen« til Tyskland 1955. Vinteren 1955–56 var Eigil på Ollerup Gymnastikhøjskole og var der dygtig nok til at blive optaget på eliteholdet. Det gav mange dejlige rejser, blandt andet til verdensudstillingen i Bruxelles 1958 og til England året efter. Da gymnastikhøjskolen var slut, gik Eigil i lære som mejerist og aftjente senere sin værnepligt som garder. Nu studerer han mejeribrug på Landbohøjskolen og håber på at blive mejeriingeniør. I sommer var han med denne skoles gymnastikforening til nordisk idrætsstævne i Finland. Giftermål: endnu ikke. Adr.: Eigil Eskelund Nielsen, c/o Rosenthal, I. E. Ohlsensgade 7, 2. th., Kbhvn. Ø.

Aage Tolberg Olsen skriver fra Helsingfors, hvor han er telegrafist ved Store Nordiske. Efter præliminæreksamen i Glamsbjerg uddannede han sig nemlig på dette selskabs telegrafskole. Efter skoletiden var han først 1 år i herlige Gøteborg og derpå to år i Helsingfors. Så kaldte det danske militær (telegrafregimentet i Aarhus, to år). I Aarhus traf Aage Vera, men end ikke dette kunne holde ham fra Finland – han tog tilbage til Helsingfors, men bragte Vera med som kone. Der har han

været siden, bortset fra at han i øjeblikket opholder sig 3 mdr. i Thorshavn. Adr.: Aage Tolberg Olsen, Rastbøle, Nordsjø, Finland.

Præliminæreksamen 1953.

- Aase Elisabeth Andersen* har ikke skrevet, men iflg. årsskriftet 1960 skulle hun nu være tandlæge, efter at hun i 1956 var blevet student.
- Anders Peter Halvgård:* Om ham må jeg også hente et par oplysninger fra årsskriftet 1960: han uddannede sig som telegrafist i Svendborg og sejlede i en årrække med rederiet Lauritzens skibe. Siden søgte han i land og var i 1960 forvalter på FAF i Svendborg. Adressen var da: Bellevuevej 25, Svendborg.
- Kurt Henriksen* kom i lære i Glamsbjerg Bank. Fra 1957 aftjente Kurt sin værnepligt i Varde ved artilleriet (18 mdr.). Derefter var han en tid i Arbejdernes Handelsbank i Odense, men har de sidste tre år været ansat i Fyns Discontokasse, også i Odense. Han er gift og har en datter på 3½ år. Adr. Kurt Henriksen, Bystævnevej 49, Odense V.
- Anna Ingerslev-Hansen* blev 5 år efter præliminæreksamen lærerinde fra Vordingborg Seminarium. Seminarietiden bekom hende ikke særlig vel, dels var »stemningen« ikke, hvad hun havde ventet, dels følte hun sig for ung. Men hun tog revanche efter dimissionen, idet hun efter et halvt års vikartid i Nysted rejste til London, hvor hun tilbragte et halvt år midt i engelsk kultur hos en fornem familie. Så gik turen til Askov Højskole, hvor alt det var, som hun havde håbet at finde på seminariet. Højskolen trak, og Anna lod sig ansætte på Thy Sygeplejehøjskole i Vendsyssel i to år, samtidig med, at hun underviste på en tilknyttet friskole. Vendelboerne har utvivlsomt været glade for Anna, for hun påtog sig frivillig gymnastik med egnens unge piger. Nu er Anna sjællandsk gift med en gårdmand i Horns Herred. Det er et heldagsjob, men hun har det godt, bortset fra »de landbrugspolitisk helt skøre forhold i vort land«. Om hun kommer igang igen med lærerindegerningen, afhænger af skattebilletten. Adr.: Anna Knudsen, »Slesvigsminde«, Skibby.
- Arne Mose* var på studieophold i Norge, Tyskland og England. Det var naturligvis gartneriet, det gjaldt, og for at fuldende sin uddannelse tog Arne på Beder Gartnerskole vinteren 1958-59. Så blev det til giftermål med en pige fra Ærø. Det unge ægtepar flyttede til Bellinge, hvor de stadig har et gartneri. Der er to drenge på henholdsvis 3 og 2 år i familien. Adresse: Arne Mose, Lundekærgaard, Bellinge.
- Ingrid Olsen* var på kontor i Ryslinge i fem år, men giftede sig derefter med en gammel Glamsbjerg-elev, Henning Stenderup. Henning arbejder i Skovby Brugs og Ingrid med to børn, hvoraf den sidste kom i sommer. Adr. Ingrid Stenderup, Skovby pr. Kassemose.

Mogens Nielsen: Kontorelev på Hårby Kommunekontor. 1958–59 ved forsvarrets intendanturkorps, hjemsendt som korporal. 1959–61 ansat ved Dalum kommune. Så forlod Mogens Fyns land og drog til det barske Vestjylland, hvor han fik stilling i Bramminge Kommune ved Esbjerg. Mogens er gift og har en pige på fire år. Adr.: Kommuneassistent Mogens Nielsen, Kaj Lykkes Allé 4, Bramminge.

– Desværre må jeg meddele, at to af ti-årsjubilarene er afgang ved døden. Det drejer sig om Inge Lise Hansen (præl.eks. 1953) og Eiler Ellekjær Knudsen (efterskolen 1952–53). I årsskriftet 1958 er der udtalt mindeord om Inge Lise, i årsskriftet 1957 om Eiler. Men også her skal der lyde et: Æret være deres minde!

Nils Olav Olsen.

Noter

Den 4. september begyndte et nyt efterskolehold på 51 elever et 8-måneders skoleophold. Det er første gang, vi har efterskolen så længe, men vi vil gerne have lejlighed til at lære de unge lidt mere, end det kunne lade sig gøre på 5 måneder. Tilgangen har været god, og vi har et godt hold, som viser god interesse og pæn opførsel – hyggelige unge mennesker, som vi glæder os til at have indtil maj. Nye fag er taget op. Lærer Hansen har 3 maskinskrivningshold, og der arbejdes med liv og lyst – den klapren høres vidt omkring. Frk. Trier har stoftryk i kælderens, og det er forbløffende, hvad der fremstilles. Intet under, at selv lærerinderne står i kø for at blive optaget på holdet.

Erling Højgård har fra 1. september overtaget drengegygnastikken. I år har han afløst lærer Jakobsen som sløjdlærer og ofrede hele sin sommerferie på videreuddannelse på Askov sløjds-skole.

Skolens daglige regnskabsføring foretages af bankassistent M. Clemmensen, og på kontoret hjælper fru Jenny Bech os et par dage om ugen.

Torsdagshjemmeaftener er en nydannelse i skolens liv. Det er kosteleverne, der er inviterede ud hos lærerne til hyggelig komsammen hver anden torsdag aften. Vi tror, denne form for samvær er til glæde for såvel elever som lærere.

Også på et andet felt har der fundet en nydannelse sted på skolen. Den 2. oktober begyndte en børnehaveklasse på 14 små mennesker i alderen 5½–6½ år. Vi føler os som en slags pionerer på dette felt, idet det vist er første sted på Fyn, et sådant arbejde er taget op. Børnehavelærerinde Annlise Bille har klassen, og der er grund til at takke fru Bille – også fordi der endnu ikke

er lovmæssig hjemmel for at få lærerlønstilskud til en børnehaveklasse på en privat skole – den ret har kun den offentlige skole, men undervisningsministeren har lovet os, at vi nok skal komme med.

Selv om der er skrappe byggerestriktioner, håber vi i løbet af nogle måneder at kunne komme i gang med at bygge et hus i haven over for skolen. Det er så meningen, at lærer Mortensens skal flytte ind i lejligheden i den gamle bygning, mens vi selv rykker over i huset, hvor der sandsynligvis bliver enkelte elevværelser.

Til undervisning i alle vore afdelinger er der nu 19 lærerkræfter. Lærer Worm rejste i sommer til Viborg, til gengæld er lærer Kongstad og ægteparret G. og H. Berg Olsen vendt tilbage.

Som noget nyt har efterskolen og 7. klasse i år husgerning. Kommunen har været så venlig at lade os låne hovedskolens skolekøkken. Det er vi glade for, og så håber vi snart, at skolen får bygget sit eget skolekøkken. Fru Berg Olsen tager sig af denne – efter min overbevisning – meget betydningsfulde undervisningsgren.

Mens vi i august alle glædede os over, at nu var alle lærerstillingen på skolen besat med fastansatte lærere, gik frk. Trier hen og forlovede sig – hun agter at indgå ægteskab omkring nytår og må derfor beklageligvis forlade skolen for at bosætte sig i Vendsyssel. Ny adr.: Ægidius, Sindal.

Asgar Baunsbak-Jensen.

Bestyrelsen for »Den selvejende institution
Glamsbjerg Fri- og Efterskole«

Læge *Mogens Christiansen*, Glamsbjerg (formand)
Gårdejer *Oscar Hansen*, Naarup (næstformand)
Købmand *Aage Damgaard*, Glamsbjerg (sekretær)
Fru *Astrid Rasmussen*, Glamsdalen.
Gårdejer *Kjeld Petersen*, Højbjerggård, Køng.
Boghandler *Aage Larsen*, Glamsbjerg.
Fabrikant *Henry Jensen*, Glamsbjerg.

*Vi på skolen sender alle, både nuværende og tidligere elever,
ønsket om en rigtig glædelig jul.*

Marie Espensen. Marie Olsen. Anna Skriver.

Kirsten og Per Juul. Lis og Gunner Brandt. Tove Trier.

Erling Højgård. Karen Nielsen. Erna og N. J. Mortensen.

Anneke og Johan Kongstad. Mary og Evald Jakobsen.

Meta og Erling Kristensen. Inger Ballegård.

Gunhild og Holger Berg Olsen. Viola og Ib Flemming Hansen.

Annlise Bille. Grete Rasemussen. Julie og Rasmus Larsen.

Bodil og Asger Baunsbak-Jensen.

Kære gamle elever

Som de fleste af jer måske har opdaget, har vi forlænget efterskoleopholdet her, så i år startede eleverne 4. september. Derfor kommer denne lille beretning ikke mere til at hedde »fra november til november«.

Det var jo vort første år her i Glamsbjerg, så det var med stor spænding, vi modtog efterskolen – og med ikke mindre bedrøvelse vi tog afsked med den igen – man kommer jo på en hel anden måde til at lære jer at kende her på skolen, end vi før har været vant til. Men vi må jo se at vænne os til, at vi kun har jer »på gennemrejse« og håber på, at I af og til vil vende tilbage – det gælder jo naturligvis også de elever, som vi personligt ikke har truffet endnu.

Men hvor er det godt at kunne sige om det første arbejdsår et nyt sted: Hvor har det været et dejligt år! – – – Her ser I et sammendrag af dagbogen, så I kan følge med i, hvad tiden er gået med.

Venlig hilsen

Bodil Baunsbak-Jensen.

- 15. aug. Sommerferien slut.
- 25. sept. Forældredag.
- 30. sept. Unionsfest.
- 2. nov. Efterskolen begynder. Åbningsmøde i gymnastiksalen med taler af forstanderen og dr. Christiansen. Om aftenen var efterskolen hos os med lærerne.
- 15. nov. Læreren og forfatteren Reumert Rasmussen holdt foredrag og viste film fra Indien for forældrekrederen.
- 16. nov. O.A.G.'s 5. hovedkreds holdt fællestræning og drak kaffe.
- 26. nov. Klasseforældremøde 1. b.
- 29. nov. Adventsgudstjeneste ved pastor emeritus Frederik Schrøder,

Fra revyen 2. december.

- Holbæk. Efter gudstjenesten fortalte pastor Schrøder om sin barndom på Askov. En dejlig begyndelse på den hyggelige adventstid, som den følgende lørdag tog sin synlige begyndelse, da adventskranse blev tændt på gangen og i spisestuen.
2. dec. Realelevernes revy for efterskolen med efterfølgende dans. Bl. optrinene var vittige parodier på flere lærere, som under opførelsen kunne opdage deres »smukke« kontrafej på kulisserne.
5. dec. Konsulent Albertsen, Åbenrå, talte om økonomi og opsparing for efterskolen.
11. dec. Julemøde. Flemløse sangkor og en del af Assens Egnssorkester opførte I. L. Emborgs julekantate, og forstanderen talte. Efterskolen havde pyntet gymnastiksalen fint, det var en smuk og stemningsfuld aften.
21. dec. Efterskolens julekomedie: »Vækkeuret«, instrueret af lærerne Hansen og Thunberg. Bifaldet var stort og velfortjent.
6. jan. Juletræ for friskolen. Et af de flotteste og største juletræer, man kan tænke sig, skænket af gartner Mose. Efter dansen legede de små under ledelse af fru Juul og frk. Espensen.
15. jan. Rejseinspektør Poul Johansen fra Ungdommens Rejsebureau viste film om »Italien i fortid og nutid« for efterskolen – derefter en film om et gymnastiklandsstævne for 5. hovedkreds, der samme aften holdt generalforsamling på skolen.
16. jan. Menighedsmøde. Efterskolen deltog. Pastor Frankov-Petersen fortalte om »Israel i dag«. Bagefter oplæsning af lærer Jacobsen.

Fra »Vækkeuret«.

19. jan. Skolen havde besøg af skoleinspektør Trygve Kvåle fra Oslo, som fortalte om samerne og viste lysbilleder fra Nordnorge iført samerdragt. For de ældste klasser fortalte han om Fridtjof Nansen.
22. jan. Klasseforældremøde 2. a.
27. jan. Unionsfest. Amerikafilm og dans.
31. jan. Klasseforældremøde for 1., 2., 3. og 4. klasse.
5. febr. Klasseforældremøde 5. og 6. klasse.
7. febr. Vicefængselsinspektør Arne Frederiksen, Nyborg, talte ved et forældrekræds møde om ungdomskriminalitet.
12. febr. Klasseforældremøde 7. klasse.
13. febr. Albert Schweitzerfilmen i farver for alle elever.
19. febr. Klasseforældremøde 2. b.
24. febr. Efterskolens fest for realeleverne. Moderniserede optrin fra sagalæren. Lærerne Hansen, Mortensen, Thunberg, Højgård og frk. Trier som ledere. Dans bagefter.
26. febr. Prof. Frederik Nielsen talte på Kjøng Højskole, vore elever med.
28. febr. Klasseforældremøde 5. og 6. klasse.
7. marts Unionens diskussionsaften: jazz el. klassisk musik. Indledere: Anders Hind 1. b og lærer Mortensen.
13. marts Erhvervsvejleder Ålund havde aftenkonsultation for efterskolen og 2. a og 3. b.

Fra efterskolens fest for realklassen.

18. marts Forårsopvisning i 5. hovedkreds i Assenshallen. 2 pigehold og 2 drengehold herfra (fru Juul og hr. Højgård) og frk. Espensen, som viste folkedans med efterskolen. Første gang der vistes folkedans i Assenshallen.
20. marts Klasseforældremøde 1. a.
24. marts Bødekaskefest – først Danny Kayefilm, dernæst fin middag og til sidst dans i gymnastiksalen.
25. marts 50-års kirkejubilæum – alle var til festgudstjeneste.
29. marts Afrejsedag for efterskolen. Om eftermiddagen gymnastikopvisning af børne- og realklasserne, senere pige- og drengehold

Der danses.

fra efterskolen, dernæst dansede folkedanserne, og om aftenen for elever og forældre med afskedstaler af dr. Christiansen og forstanderen. Senere underholdt et sangkor, ledet af fru Olsen (efterskolepiger) og allersidst gik efterskolepigerne mannequin i de fine kjoler, de havde syet hos fru Ballegård.

8. april Elevbladet »Glamhullet« udkommer atter efter en årrækkes stilstand.
17. april U-landsfest for børneskolen. Alle klasser underholdt med optrin el. musik. Derefter auktion over børnenes tegninger og indsamling. Til slut dans, hvortil Else Christensen og hendes orkester spillede gratis. Der indkom ca. 1400 kr.
7. maj Skriftlig eksamen begynder.
12. maj Et hold sydslesvigere og deres værter her fra egnen besøgte skolen og drak aftenkaffe med eleverne.
28. maj Skolens generalforsamling.
4. juni Børneskolens udflugt til Snoghøj og Lillebælt.
17. juni Elevmøde. Om formiddagen gudstjeneste, hvor forstanderen talte, og om eftermiddagen optrådte 7. klasse ledet af lærer Worm, og højskoleforstander Schultz-Petersen, Krabbesholm, talte. Derefter var der generalforsamling, hvor man bl. a. besluttede at holde dette møde om foråret. Om aftenen dans.
28. juni Afslutning med uddeling af flidspræmier.

Sommerferie.

Eksamensholdet juli 1962 (3-årigt).

Eksamen 1962

Klasse: 3. b.

Anders Kristian Bruntze, Skårup.

Inger Marie Clausen, Skovstrup.

Bodil Holmegaard, Hårby.

Frede Kildebjerg Jørgensen, Glamsbjerg.

Hans Peter Fredtoft Jørgensen, Nordby.

Hardy Larsen, Glamsbjerg.

Hanne Løntoft, Glamsbjerg.

Anna Elise Marie Panum Nielsen, Bregnemose.

Grethe Elin Nielsen, Holte.

Kurt Nielsen, Køng.

Rigmor Brems Nielsen, Glamsbjerg.

Inge-Lise Rasmussen, Glamsbjerg.

Lykke Steensfeldt, Glamsbjerg.

Hanne Pedersen Stærk, Sød-Søby.

Inge Marie Larsen Tokehøj, Kirke-Søby.

Frederik Kindt Toubro, Horsens.

Vagn Tukjær, Bøgebjerg.

Eksamensholdet juli 1962 (2¼-årigt).

Jytte Vilhelmsen, Nårup.
 Else Øbro, Høed.
 Hanna Nedergaard, Aarhus.

Klasse: 2. real a.
 Hans Erik Albrechtslund, Nårup.
 Bente Høgsbro Andersen, Ebberup.
 Gunhild Høgsbro Andersen, Ebberup.
 Henning Sander Andersen, Als.
 Niels Erik Andersen, Mullerød.
 Anne Marie Bang, Flemløse.
 Peter Johannes Bang, Flemløse.
 Mogens Kristensen, Dærup.
 Jane Frickmann, Glamsbjerg.
 Hanne Margrethe Johansen Hovgaard, Kirke-Søby.
 Alfred Heebøll, Erritsø.
 Maja Kristine Holst, Gåsetofte.
 Gerda Jensen, Illerup.

Ulla Merethe Jensen, Stubbæk.
Annegrethe Vestergaard Jørgensen, Bågård.
Karsten Jørgensen, Glamsbjerg.
Poul Henning Truels Jørgensen, Sø-Søby.
Hans Henning Madsen, Flemløse.
Bjarne Mikkelsen, Dærup.
Anne Marie Pedersen, Dærup.
Peder Christian Pedersen, Langerød.
Finn Arne Rasmussen, Verringe.

Meddelelser fra elevforeningen

Grundet skoleårets omlægning ved indførelse af ottemåneders efterskole har lærerrådet rettet en opfordring til elevforeningen om at flytte elevmødet til det tidlige forår.

Elevmødet 1963 vil derfor blive afholdt

Søndag den 24. februar 1963 (Fastelavns søndag)!!

Program (forventelig):

Kl. 9.30: Flaghejsning.

Kl. 10.00: Ungdomsgudstjeneste.

Kl. 14.30: Foredrag, skuespil og generalforsamling.

Kl. 20.00: Underholdning med efterfølgende dans.

For deltagelse i mødet betales 7 kr. For kost betales særskilt. Ønsker man at overnatte på skolen, må sovepose eller tæpper medbringes.

Elevmødet bekendtgøres normalt ikke på anden måde.

Elevforeningens bestyrelse

Højskolelærer, cand. theol. *Nils Olav Olsen*, Lollands Højskole, Søllested (formand).

Seminarieelev *Inger Omø*, Mølvangvej 4, Jelling.

Student *Mogens Holtze-Jørgensen*, Naarup.

Gymnasieelev *Jørgen Saro-Mogensen*, Glamsbjerg.

Student *Jens Erik Jørgensen*, Vestersøgaard, Gellerupvej, Aarhus.

Foreningens kasserer er lærerinde fru *Kirsten Juul*, Vandværksvej, Glamsbjerg.

Regnskab for Elevforeningen

23. november 1960 til 14. november 1961

	Indtægt	Udgift
Overført	353 81	
Kontingent	1700 00	
Portogodtgørelse	418 00	
Clips og protokol		12 50
Salg af årsskrift	553 00	
Giro, rente	4 49	
Friskolen: 70 årsskrifter		280 00
Andelsbogtrykkeriet		3212 65
Indk. v. elevmødet	487 00	
Udg. v. elevmødet		488 50
Ialt.....	<u>3796 30</u>	<u>3714 05</u>
Indestående på giro		50 86
Indestående på bankbog		20 14
Kassebeholdning		11 25
Balance.....	<u>3796 30</u>	<u>3796 30</u>

Regnskabet gennemset og fundet i overensstemmelse med vedlagte bilag.

Glamsbjerg, den 10.5.62.

E. Jacobsen.

Efterskolen 1961-62

Peter Kronborg Andersen, Emtekær.
Niels Allan Bendtsen, Valby.
Anne Lise Brogaard, Ejby.
Peter Jørgen Byskov, Odense.
Else Christensen, Båring.
Leif Ellegaard, Glamsbjerg.
Børge Edvart Eriksen, Asperup.
Erik Pedersen Hald, Hesselager.
Birgit Hansen, Sønderby.
Conni Hansen, Birkerød.
Karen Hansen, Holte.
Kurt Hansen, Holbæk.
Niels Peter Hansen, Kertinge.
Torben Birger Hansen, Glamsbjerg.
Villy Hansen, Ølsted.
Terkel Lund Henriksen, Holbæk.
Hovard Finn Jensen, Flemløse.
Lis Brøgger Jensen, Sletterød.
Preben Jensen, Nyborg.
Hanne Johansen, Allested.
Ellen Marna Jørgensen, Nr. Åby.
Inger Krogager Jørgensen, Kærby.
Leif Søndergaard Knudsen, Brylle.
Vibeke Lindholm Knudsen, Kerteminde.
Anna Margrethe Kragh, Bred.
Knud-Lyng Kristensen, Kølstrup.
Frank Larsen, Båring.
Hans Peter Larsen, Brendekilde.
Poul Erik Larsen, Ebberup.
Frands Christian Laursen, Odense.
Arne Jørgensen Lunding, Glamsbjerg.
Anne-Marie Lundvald, Tommerup.
Grethe Hindsgaul Madsen, Nr. Åby.
Inge Lillian Madsen, Harndrup.
Karen Hindsgaul Madsen, Nr. Åby.

Lillian Dagmar Madsen, Verringe.
Carsten Reenberg Mogensen, Kastrup.
Finn Nielsen, Sandager.
Viola Hein Nielsen, Nr. Åby.
Walther Nielsen, Odense.
Bent Erik Nissen, Glamsbjerg.
Elin Bjerring Olsen, Dærup.
Jørgen Stentoft Olsen, Ebberup.
Karl Otto Kroll Petersen, Glamsbjerg.
Arne Kjeld Poulsen, Glamsbjerg.
Bjarne Rasmussen, Kølstrup.
Poul Aadal Rasmussen, Hårby.
Ulla Betty Rasmussen, Rynkeby.
Karl Finn Skøtt, Helnæs.
Birtha Thomsen, Båring.
Hilda Vilsmark, Ebberup.
Hanne E. Wackerhagen, Ejby.
Maja Juel Winther, Kerteminde.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Undervisningsminister K. Helveg Petersen: Et efterskole- ophold kan ændre de unges livsbane og livsholdning	3
Asger Baunsbak-Jensen: Sovjetunionen i dag	7
N. J. Hauge Mortensen: Der ligger et land mod den evige sne	12
Erling Kristensen: Ris til vor egen hale!	17
Nils Olav Olsen: Frihed – det bedste guld	23
A. Baunsbak-Jensen: Til aftenandagt i Leningrad	30
Mindeord om lærer Christoffer Jørgensen	33
Nyt fra gamle elever	35
Asger Baunsbak-Jensen: Noter	40
Bestyrelsen for Glamsbjerg Fri- og Efterskole	42
Julehilsen	42
Bodil Baunsbak-Jensen: Kære gamle elever	43
Fortegnelser og billeder af skolens afgangshold	48
Meddelelser fra elevforeningen	51
Elevforeningens regnskab	52
Efterskolen 1961–62	53

Vignetterne er tegnet af lærer J. Kongstad.

Redaktion: Nils Olav Olsen.